
IZLOŽBA I KATALOG 'LULE IZ FUNDUSA MUZEJA' U POMORSKOME I POVIJESNOME MUZEJU HRVATSKOG PRIMORJA RIJEKA

IM 48, 2017.
POGLEDI, DOGAĐAJI, ISKUSTVA
VIEWS, EXPERIENCES, EVENTS

JASNA UJČIĆ GRUDENIĆ □ Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka

sl.1. Pogled na prostor izložbe *Lule iz fundusa Muzeja*, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka

Veći broj upita građana o lulama koje čuvaju u svojim domovima, a pripadale su njihovim predcima ili su ih slučajno pronašli uz morsk obalu potaknuli su nas da organiziramo izložbu o lulama iz fundusa Muzeja. Izložba je popraćena i istoimenim katalogom. Taj običan i svakodnevan, a ujedno i iznimno zanimljiv predmet uvelike se proizvodio tijekom stoljeća te stoga ne čudi njegova brojnost i danas. Izložbom smo posjetiteljima dali uvid u sve vrste i tipove lula koje su pohranjene u našem muzeju.

Kao uvod u tipologiju lula obrađene su dvije teme: *O duhanu* te *O proizvodnji duhana na području današnje Rijeke*. Duhan, ta danas sveprisutna biljka, u Europu je stigla iz Južne Amerike nakon Kolumbova otkrića tog kontinenta, a tijekom 16. i 17. st. vrlo se brzo rasprostranila u cijelom svijetu. Ljudi su uživali u dimu duhana koji se udisao kroz lulu ili smotuljke, žvakao ili šmrkao. Iako je danas općepoznato da je pušenje duhana iznimno štetno za zdravlje, velik broj ljudi diljem svijeta nije ga prestao konzumirati.

Nakon upoznavanja sa stabljikom duhana, koju su posjetitelji u osušenom obliku mogli vidjeti i pomirisati jer je bila smještena unutar teglice koja im je bila nadohvat ruke, na izložbi je razrađena tema *O proizvodnji duhana na području današnje Rijeke*, koja započinje polovicom 17. st.

Važnu ulogu u duhanskoj proizvodnji imala je Temišvarska privilegirana kompanija za unapređenje trgovine, koja je sredinom 18. st. na Trsat/Sušaku osnovala manufakturu duhana. Godine 1851. u Hrvatskoj i Ugarskoj uveden je državni monopol na duhan, što je dovelo do propadanja svih privatnih manufaktura, a proizvodnja duhana prerasla je u industrijsku proizvodnju. Najveća tvornica u Hrvatskoj bila je upravo Tvornica duhana u Rijeci, koja je radila od 1851. do 1949. godine.

Lule predstavljene na izložbi potječu s područja grada Rijeke i iz Primorsko-goranske županije, a Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka prikuplja ih već dulje od 120 godina. Grupirane su i izložene unutar cjelina prema materijalu od kojega su izrađene. To su keramičke lule, lule od morske pjene, porculanske lule, drvene lule te vodene lule. Sve se te lule čuvaju unutar Arheološkoga odjela i Kulturno-povijesnog odjela Muzeja.

Lula je nekad imala zaista široku upotrebu, proizvodila se u velikom broju primjeraka te je u novijim arheološkim istraživanjima urbanih područja gotovo neizostavan nalaz. Lule su se intenzivno upotrebljavale od 17. pa do kraja 19. st., kada ih polako zamjenjuju cigarete. Raznolikost lula pohranjenih u našem muzeju proizlazi iz činjenice da je Rijeka u 18. i 19. st. bila jedna od većih trgovačkih luka u Europi, s iznimno razvijenom industrijom. Tako su lule,

